

Inhoud

Hoofdstuk 1	
Introductie tot de gerontologie	11
Christel Geerts	
1.1 Leeftijd is maar een getal	12
1.2 Wat zegt een benaming?	12
1.3 Gerontologie als wetenschap	13
1.3.1 Wat bestudeert de gerontologie?	13
1.3.2 Gerontologische theorieën	13
1.3.3 Centrale doelstellingen: 'healthy ageing', 'successful ageing', 'productive ageing' en 'active ageing'	14
1.4 Waar werken gerontologen?	20
Referenties	20
Hoofdstuk 2	
Groepsportret van de oudere volwassenen in onze samenleving	21
Christel Geerts, Wouter Grommen & Sophie Albrecht	
2.1 Inleiding	22
2.2 Demografische perspectieven	22
2.2.1 Absolute en relatieve vergrijzing	22
2.2.2 Levensverwachting	24
2.2.3 Nataliteit	26
2.2.4 Dubbele vergrijzing	27
2.2.5 Regionale en lokale verschillen	27

2.3	Portret van de oudere volwassenen	28
2.3.1	Algemene kenmerken	28
2.3.2	Gezinsstructuur, burgerlijke staat en woonsituatie	29
2.3.3	Algemene gezondheidssituatie en -gedrag	32
2.3.4	Sociaal netwerk en intimiteit	37
2.3.5	Socio-economische positionering, opleiding, werk en digitalisering	42
2.3.6	Tijdsbesteding en vrijwilligerswerk	46
2.4	Differentiaties en subgroepen binnen de algemene kenmerken	48
2.4.1	Generatie	49
2.4.2	Gender	53
2.4.3	Migratieachtergrond	58
2.4.4	Seksuele geaardheid	60
	Referenties	62

Hoofdstuk 3

Het psychosociale proces van ouder worden 69

Charlotte Brys & Ellen Gorus

3.1	Leeftijd is relatief	70
3.1.1	De verschillende leeftijdsconcepten	70
3.1.2	Veranderingen begrijpen over de tijd heen	73
3.1.3	Waarden en normen	74
3.1.4	Het deficitmodel versus het competentiemodel	74
3.2	Belangrijkste psychosociale veranderingsprocessen met ouder worden	75
3.2.1	Psychologische veranderingen	76
3.2.2	Sociale veranderingen	83
3.3	Gelukkig en succesvol ouder worden	86
3.3.1	Psychosociale theorieën en modellen	86
3.3.2	Levensstijl	92
3.4	Mogelijke uitdagingen bij het ouder worden	95
3.4.1	Depressie	95
3.4.2	Levensmoeheid	97
3.4.3	Suicide	100
3.4.4	Eenzaamheid	101
3.4.5	Dementie	103

Inhoud	7
3.4.6 Alcoholmisbruik	104
Referenties	106
Hoofdstuk 4	
Biomedische aspecten van veroudering	111
Tony Mets & Rose Njemini	
4.1 Inleiding	112
4.2 Enkele belangrijke aspecten van het biologisch verouderingsproces	113
4.3 Gevolgen van het verouderingsproces op lichaamsniveau	116
4.4 De meest voorkomende aandoeningen op oudere leeftijd	118
4.4.1 Cardiovasculaire aandoeningen	118
4.4.2 Osteoporose	120
4.4.3 Artrose	121
4.4.4 Sarcopenie	121
4.4.5 Diabetes mellitus type 2	122
4.4.6 De huid	122
4.4.7 Gynaecologische aspecten	124
4.4.8 Urologische aspecten	124
4.4.9 Zintuigen	125
4.4.10 Dementie	126
4.4.11 Kanker	127
4.5 Mortaliteit in de oudere bevolking	128
4.6 Wat kan men doen om lang gezond te blijven?	128
Referenties	130
Hoofdstuk 5	
Het beleid: voorzieningen voor oudere volwassenen	135
Christel Geerts	
5.1 Inleiding	136
5.2 Principes en uitdagingen van het ouderevolwassenenbeleid	138
5.3 De voorzieningen	139
5.3.1 Inleiding	139

5.3.2	De vitale oudere volwassenen als uitgangspunt	140
5.3.3	De minder vitale oudere volwassenen als uitgangspunt	147
5.3.4	De fragiele en kwetsbare oudere volwassenen als uitgangspunt	158
5.4	Een preventief gezondheidsbeleid: een caleidoscoop van preventieve ondersteunende diensten	166
5.4.1	Inleiding	166
5.4.2	Bevolkingsonderzoeken	166
5.4.3	Enkele voorbeelden van preventief ondersteunende diensten	168
	Referenties	174

Hoofdstuk 6

Het beleid: de beleidsinstrumenten 179

Christel Geerts & Jan van Velthoven

6.1	Inleiding	180
6.2	Beleidsinstrument 1: Een inclusief ouderenbeleid	181
6.3	Beleidsinstrument 2: Beleid met betrekking tot de informele zorg	184
6.4	Beleidsinstrument 3: Programmatiebeleid	188
6.4.1	Inleiding	188
6.4.2	Concrete programmatie van de voorzieningen	188
6.5	Beleidsinstrument 4: Erkenningsbeleid	193
6.5.1	Algemene erkenningsnormen	193
6.5.2	Specifieke erkenningsnormen	194
6.6	Beleidsinstrument 5: Beleid met betrekking tot infrastructuur	197
6.7	Beleidsinstrument 6: Kwaliteitsbeleid	198
6.8	Beleidsinstrument 7: Medewerkersbeleid	206
6.8.1	Inleiding	206
6.8.2	Personeel in de zorgsector	207
6.8.3	Het eindeloopbaandebat	209
6.9	Beleidsinstrument 8: Innovatiebeleid	213
6.10	Beleidsinstrument 9: Financieringsbeleid	217
6.10.1	Het pensioen als beleidsinstrument	217
6.10.2	Financiële incentives voor de oudere volwassene	219
6.10.3	Financiële incentives voor de voorzieningen	220
6.11	Beleidsinstrument 10: Zorgorganisatieconcept	225

Inhoud	9
6.12 Beleidsinstrument 11: Inspectiebeleid	227
Referenties	228
Tot slot	235
Christel Geerts	
Over de auteurs	239